

Research in School and Virtual Learning

ORIGINAL ARTICLE

The Effectiveness of Education Based on Multidimensional Planning on the Enthusiasm and Academic Vitality of Male Students

Abdoljamil Gezel¹, Masumeh Bagherpur^{2*}

1 M.A, Department of Educational Sciences, Bandar Gaz Branch, Islamic Azad University, Bandar Gaz, Iran.

2 Associate Professor, Department of Educational sciences, Bandar Gaz branch, Islamic Azad University, Bandar Gaz, Iran.

Correspondence

Name: Masumeh Bagherpur

Email: ma.bagherpur@iau.ac.ir

How to cite:

Gezel, A. Bagherpur, M. (2024). The Effectiveness of Education Based on Multidimensional Planning on the Enthusiasm and Academic Vitality of Among Male. Research in School and Virtual Learning, 12(2), 47-56.

ABSTRACT

This research conducted with the aim of the effectiveness of education based on multidimensional planning on students' enthusiasm and academic vitality. It was a semi-experimental research with control and experimental groups. The statistical population included 898 seventh-grade male students from Bandar Turkmen, who divided into two groups by simple random sampling method, 25 in the experimental group and 25 in the control group. The data collection tools included standard academic vitality questionnaire by Dehghanizadeh and HosseinChari (2013), Fredericks' academic enthusiasm (2009) and the intervention tool for teaching multidimensional planning based on the model by Elahi et al. (2014) which includes eight 90-minute sessions. The data obtained from the collected information analyzed using covariance analysis in SPSS24 software. The covariance results showed that education based on multidimensional planning has a positive and significant effect on the components of academic vitality (feeling seen, usefulness, ability to face challenges) and the components of academic enthusiasm (behavioral, emotional and cognitive) at the level of $P < 0.01$. Therefore, multidimensional planning is a strong tool for achieving educational goals and creating a rich environment in using the maximum components of life for nurturing and active participation of students, artistic, scientific and technological foundations.

KEYWORDS

Multidimensional Planning, Academic Enthusiasm, Academic Vitality.

نشریه علمی

پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی

«مقاله پژوهشی»

اثربخشی آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان پسر

عبدالجمل قزل¹، معصومه باقرپور^{2*}

چکیده

این تحقیق با هدف اثربخشی آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان انجام شد. تحقیق نیمه آزمایشی با گروه گواه و آزمایش بود. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر پایه هفتم بندرت‌رکمن به تعداد 898 نفر بود، که با روش در دسترس به صورت تصادفی 25 نفر در گروه آزمایش و 25 نفر در گروه گواه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه استاندارد سرزندگی تحصیلی دهقانی زاده و حسین چاری (1391)، اشتیاق تحصیلی فردریکز (2009) بود و ابزار مداخله جهت آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی بر اساس الگوی الهی و همکاران (1398) است، که شامل هشت جلسه نود دقیقه‌ای بود. داده‌های به دست آمده از اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس در نرم‌افزار SPSS24 تحلیل شد. نتایج کوواریانس نشان داد آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چندبعدی بر مولفه‌های سرزندگی تحصیلی (احساس دیده شدن، مفید بودن، توانایی مقابله با چالش‌ها) و مولفه‌های اشتیاق تحصیلی (رفتاری، عاطفی و شناختی) در سطح $P < 0/01$ اثر مثبت و معناداری دارد. بنابراین؛ برنامه‌ریزی چندبعدی ابزاری قوی در جهت تحقق اهداف آموزشی و ایجاد محیط غنی در به‌کارگیری حداکثر مولفه‌های زندگی برای پرورش و حضور فعال دانش‌آموزان، بنیان‌های هنری، علمی و فناورانه است.

واژه‌های کلیدی

برنامه‌ریزی چند بعدی، اشتیاق تحصیلی، سرزندگی تحصیلی.

1 کارشناس ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران.
2 دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران.

نویسنده مسئول:

معصومه باقرپور

رایانامه: ma.bagherpur@iau.ac.ir

استناد به این مقاله:

عبدالجمل قزل، معصومه باقرپور (1403). اثربخشی آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان پسر. فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 12(2)، 47-56.

<https://etl.journals.pnu.ac.ir/>

مقدمه

یکی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی فراگیر، دوره تحصیل در مدرسه است. که بر یادگیری ثمربخش او اثر می‌گذارد. اما در زندگی روزانه تحصیلی، دانش‌آموزان با انواع مسائل، موانع و مشکلات این دوره مواجه می‌شوند (یو، دانگ و لیم¹، 2016: 222). بر همین اساس نیز نیازمند اشتیاق تحصیلی هستند تا بتوانند مسیر تحصیلی را با موفقیت طی کنند. اشتیاق تحصیلی در سال‌های اخیر مورد توجه حوزه روان‌شناسی مثبت‌نگر بوده است. فراگیرانی که در اشتیاق تحصیلی قوی بودند، تمرکز بالایی بر چالش‌ها و موانع با نظر یادگیری دارند، التزام بیشتری به قوانین مدرسه نشان می‌دهند، از انجام رفتارهای نامناسب و ناهنجار پرهیز می‌کنند و در ارزشیابی نمرات بالایی دریافت خواهند کرد. در مقابل، نبود اشتیاق تحصیلی نتیجه مهمی همانند نداشتن عملکرد مناسب در محل تحصیل، رغبت به رفتارهای ضد اجتماعی و احتمال ادامه ندادن درس را در پی دارد. اشتیاق چیزی بیش از یک وضعیت هیجانی گذرا و خاص است و به یک حالت پایای سرایت‌کننده و هیجانی - شناختی اشاره دارد که روی یک موضوع، واقعه یا رفتار خاص متمرکز می‌شود (ابراهیمی بخت و همکاران، 1397). زندگی تحصیلی، یکی از مهم‌ترین دوره‌های زندگی افراد به‌خصوص نوجوانان و جوانان محسوب می‌شود لذا لازم است عواملی را که سبب بالا رفتن توانایی فراگیر، در مواجهه با این مشکلات و محدودیت‌ها شده و بر سرزندگی تحصیلی وی می‌افزایند، شناسایی شوند (چو، لن، لی و جانگ²، 2014).

از طرفی یکی از مسایل عمده‌ای که در نظام آموزشی کشور از آن نام برده می‌شود بی‌علاقگی تحصیلی در مدرسه و نبود انگیزه‌های علمی بالا در میان فراگیران برای کار علمی جدی است. از این رو درک و چگونگی سازگاری با چالش‌های تحصیلی توسط محققین باید مورد توجه قرار گیرد. از مهم‌ترین عوامل موفقیت‌آمیز در برخورد با چالش‌های تحصیلی، ایجاد سرزندگی تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش‌آموزان است (شب افروز، جوادی علمی، جنگی و افروز، 1396). در زندگی تحصیلی دانش‌آموزان با انواع موانع و فشارهایی نظیر نمره‌های پایین، داشتن استرس، پایین آمدن انگیزه و ارتباط مواجه می‌شوند. برخی از دانش‌آموزان در برخورد با این موانع و چالش‌ها موفق عمل می‌کنند، اما گروه دیگری از دانش‌آموزان در این زمینه ناموفق هستند (پور عدل، صبحی قراملکی و عباسی، 1393).

در همین راستا یکی از مهم‌ترین مسایل در روان‌شناسی مدرسه، چگونگی تقلا دانش‌آموزان برای مواجهه با مشکلات روان‌شناختی، تحصیلی و مدرسه ایشان است (یاوری، درتاج و اسدزاده، 1395).

تأثیر آموزش شناختی ارتقای امید بر خوش‌بینی و انگیزش پیشرفت دانشجویان، به‌عنوان مداخله‌ای مؤثر موجب افزایش خوش‌بینی و انگیزش پیشرفت می‌گردد (زارع، 1395). بر همین اساس میزان برحوردی دانش‌آموزان از اشتیاق و سرزندگی تحصیلی مسئله‌ای اساسی در آموزش و پرورش تلقی می‌شود. آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی یکی از این روش‌های جدید و مهم برای این منظور است. به ویژه اینکه در دهه‌های اخیر، بسیاری از نظریه‌پردازان روان‌شناسی تربیتی، اعتبار و جایگاه ویژه‌ای برای الگوهای انگیزشی و روان‌شناختی رفتار تحصیلی قائل شده‌اند و بر همین اساس نیز برنامه‌ریزی چند بعدی به عنوان ابزاری با قابلیت چرخ انگیزش و درگیری تحصیلی می‌تواند در بهتر شدن عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر باشد (سین، یلی مز و یوردادگیول³، 2014).

در واقع آموزش مداخلات چندبعدی به دلیل دارا بودن ابعاد انگیزشی - شناختی موجب می‌شود که فراگیر فضای درسی را درک کند و بتواند به تنهایی به این نتیجه برسد که محتوای تکالیف درسی برای فردی او مفید است و با انتخاب راهبردهای یادگیری درست بر یادگیری خود تأکید کند؛ در واقع استفاده از برنامه‌ریزی چند بعدی موجب می‌شود که دانش‌آموزان در تکالیف بهتر عمل کنند و احساس خودکارآمدی آنان افزایش یابد (الهی، اقدسی و حسینی نصب، 1398).

بنابراین؛ بعد از سربلندی در برابر درگیری تحصیلی، دانش‌آموزان سرزندگی و نشاط بیشتری را تجربه می‌کنند. تحقیقاتی چند در این زمینه کار شده است. رشیدی و همکاران (1400) در پژوهشی به بررسی اثربخشی برنامه آموزشی مبتنی بر اشتیاق تحصیلی بر رفتارهای خودشکن تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه ایران پرداختند. یافته‌ها نشان داد، آموزش اشتیاق تحصیلی بر کاهش رفتارهای خودشکن تحصیلی دانش‌آموزان اثربخش بوده است. ثمری صفا و همکاران (1400) در پژوهشی به تدوین مدل سرزندگی تحصیلی بر اساس ارتباط با مدرسه، جو عاطفی خانواده، انگیزش، خودکارآمدی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر اصفهان پرداختند. پوتوین، وود و بکرون⁴ (2021) تحقیقی با عنوان نقش هیجانات موفقیت و عملکرد تحصیلی با نقش واسطه‌ای سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ اجرا، نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان پسر پایه هفتم شهر بندرتراکم ورودی سال تحصیلی 1401-1400، به تعداد 898 نفر بود. بدین منظور با توجه به ویژگی‌های ورود به مطالعه (یکسان بودن جامعه مطالعه‌شده، علاقه به شرکت در پژوهش و اجازه رضایت والدین جهت مشارکت در پژوهش) 50 نفر به صورت در دسترس انتخاب شدند. به صورت تصادفی 25 نفر در گروه آزمایش و 25 نفر کنترل 25 نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گروه آزمایش پروتکل آموزش مفاهیم معنوی با محوریت مذهب با الهام از الگوی امینی، شریعتمدار و نعیمی (1396) اجرا شد اما گروه گواه آموزشی دریافت نکردند.

اروپایی انجام دادند. نتیجه نشان داد سرزندگی تحصیلی می‌تواند نقش تعدیل‌کننده مثبت و معناداری در رابطه بین هیجانات موفقیت و پیشرفت تحصیلی داشته باشد. سایه‌رانی و ماروال¹ (2020) در پژوهشی به نقش عملکرد معلم در اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش آنلاین در لیبی پرداختند. یافته‌ها نشان داد عملکرد معلم در اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان در آموزش آنلاین نقش مثبت و معناداری دارد. پنت و سیرواستاوا² (2019) در پژوهشی به بررسی تاثیر آموزش آگاهی معنوی بر سرزندگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان پرداختند. یافته‌ها نشان داد مولفه‌های معنویت و پروراندن آن با افزایش سرزندگی تحصیلی در میان دانش‌آموزان تاثیر مثبت و معناداری دارد. لذا با توجه به مباحث ذکر شده پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوال است که آیا آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان اثربخش است؟

جدول 1. اجمال جلسات آموزش مفاهیم

موضوع	شرح جلسات
1 خودکارآمدی: مهارت‌های انگیزه تحصیلی و مهارت‌های یادگیری خودتنظیمی	مهارت‌های فراشناختی: آگاهی فرد در مورد نظام شناختی خود، ویژگی‌های تکلیف سبک یادگیری، روش‌های برنامه‌ریزی و تعیین هدف: روش‌های کنترل و نظارت، خودارزیابی، کنترل زمان، روش‌های نظم‌دهی، خودتنظیمی رفتاری، مثل زمان، مکان، چگونگی استفاده از معلم و همراهان خودنظم‌دهی انگیزشی: کاربرد فعال روش‌های افزایش یادگیری خودنظم‌دهی شناختی و فراشناختی: طرح‌ریزی، طبقه‌بندی، خودآموزی، خودنگهداری، خودارزیابی...
2 مهارت‌های شناختی در مطالعه، مهارت‌های برنامه‌ریزی در مطالعه مهارت‌های جلوگیری از فراموشی مهارت کنترل اضطراب امتحان	روش‌های تمرین و تکرار: چندبارنویسی، تکرار اصلاحات مهم و... روش‌های ارتباط معنایی: نوبت‌برداری، خلاصه‌نویسی .. دلایل فراموشی و اضطراب، روش‌های مواجهه با به خاطر نیاوردن ارتباط متن‌های تازه با قدیم و ارتباط معنادار نشانه‌های اضطراب: نشانه‌های رفتاری و روش‌های مقابله با اضطراب
3 اهداف پیشرفت، اهداف تبحری اهداف عملکردی- گرایشی اهداف عملکردی- اجتنابی	روش‌هایی که فرد برای ترقی خود در نظر می‌گیرد. ویژگی‌های افراد با عملکرد قوی: دارای هدف مسلط بودن بر مفاهیم، ارتقا توانایی‌ها خود، پذیرنده مسئولیت موفقیت‌ها و شکست‌ها... خصوصیات افراد با عملکرد گرایشی نیاز زیاد به ترقی، رفتار خود داشتن، ثابت کردن ویژگی‌های خوب به دیگران... خصوصیات افراد با عملکرد اجتنابی: ترس از شکست، تضعیف کنترل مهارت‌های خوب شدن
4 ارزش (مولفه‌های ارزشی) پایداری در انجام تکالیف درسی	شامل دو بخش است. هدایت هدف که خود به هدایت معطوف به یادگیری و تقسیم عملکرد. ارزش خود را به انجام دادن کارهای مدرسه، مفید و موثر بودن کارها به ارتباط با دیگران
5 برنامه‌ریزی	سماجت در کارها رابطه مستقیمی با خود توانایی دارد؛ بنابراین: هدف نیرومند کردن خودتوانایی از طریق از بین بردن تردید نسبت به توانایی‌ها، افزایش مهارت‌ها، بالا بردن قابلیت تبدیل این مهارت‌ها به عملکرد مفید و...
مدیریت در کارها	مدیریت کردن خود و زمان خود و توجه به آینده - خودگردانی، خودارزیابی، ارزیابی عملکرد، داشتن توانایی ارائه راه حل‌های نو در صورت نیاز، رسیدن به هدف
الف) کاهش اضطراب	پرهیز از گوشه‌گیری جمعی و دوستی و رفاقت: اهمیت داد و مشوش بودن در مورد دیگران، مکالمه دوجانبه، همراهی و عشق،
6 ب) اجتناب از شکست	بیان ضرری که به سبب شکست اتفاق می‌افتد؛ مانند انجام ندادن فعالیت‌ها - عدم پیگیری هدف‌ها - عزت نفس پایین
7 کنترل	تمایل به کنترل کردن از نظر شخص به اینکه توانایی به بار آوردن نتایج خوب را دارد تخمین زد. بنابراین: هدف: قوی کردن توان اثرگذاری بر محیط و قوی کردن انتظار پیامد بود
8 عدم درگیری	نحوه تأثیری که بابت کارایی ایجاد می‌شود، مثل: تجربه‌های گذشته، قانع‌سازی کلامی قوت قلب، فعالیت بدنی - تفکر و تصمیم‌گیری و واکنش‌های هیجانی،

ابزار گردآوری داده ها

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی: این پرسشنامه توسط فردریکز¹ برای سنجش اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان ساخته شد که دارای 15 گویه و سه خرده‌مقیاس رفتاری (1 تا 4)، عاطفی (5 تا 10) و شناختی (11 تا 15) است. پاسخ هر کدام از گویه‌ها دارای نمرات 1 تا 5 است که، از هرگز تا همیشه را شامل می‌شود، حداقل و حداکثر نمره و نقطه برش در کل پرسشنامه اشتیاق تحصیلی به ترتیب 15، 75 و 45 است. نمره پایین‌تر نشان دهنده اشتیاق تحصیلی کم و بالاترین نمره ضریب پایایی این پرسشنامه را 0/86 گزارش کرده‌اند. روایی پرسشنامه اشتیاق تحصیلی در پژوهش عباسی و همکاران (1396) بررسی شده و روایی صوری آن را مطلوب گزارش کرده‌اند. ضریب آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه در پژوهش حاضر 0/84 محاسبه شد.

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی: برای سنجش سطح سرزندگی تحصیلی از پرسشنامه سرزندگی تحصیلی دهقانی زاده و حسین چاری (1391) استفاده شد. این پرسشنامه را با الگوگیری از نسخه انگلیسی مقیاس گویه‌ای سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (2006) توسعه دادند. مقیاس در 10 گویه است و دارای 3 مولفه احساس دیده شدن سوال 1 تا 3، مفید بودن سوالات 4 تا 6، توانایی مقابله با چالش‌ها سوالات 7 تا 10) است. روایی و پایایی ابزار: در مطالعه دهقانی زاده و حسین چاری، ضریب آلفای کرونباخ 80 درصد است و روایی آن نیز از طریق روایی سازه‌ای توسط اساتید تایید شد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون کوواریانس به وسیله نرم‌افزار SPSS-24 استفاده شد.

ابزار مداخله جهت آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی براساس الگوی الهی و همکاران (1398) است که شامل 8 جلسه 90 دقیقه‌ای است. تفکیک جلسات و محتوای آموزشی در جدول 1 است.

شیوه اجرا

پس از کسب رضایت از والدین دانش‌آموزان، دانش‌آموزان به‌صورت تصادفی در دو گروه قرار گرفتند و با پرسشنامه از سنجش اشتیاق تحصیلی و سنجش سطح سرزندگی تحصیلی به عنوان پیش‌آزمون ارزیابی شدند. سپس گروه آزمایشی در 8 جلسه 90 دقیقه‌ای تحت آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی براساس الگوی الهی و همکاران (1398) قرار گرفت و در این فاصله نیز در گروه گواه هیچ آموزشی انجام نشد. ملاک‌های

خروج نیز مشتمل بر رضایت نداشتن والدین و غیبت بیش از 2 جلسه دانش‌آموزان در مراحل آموزش بود. پس از پایان دوره آموزش، گروه آزمایشی و گواه در مرحله پس‌آزمون و پیگیری دوباره ارزیابی شدند. در جدول (1) نیز خلاصه محتوای جلسات اجرا شده در پژوهش حاضر نشان داده شده است.

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر میانگین و انحراف استاندارد شاخص‌های توصیفی متغیرهای مطالعه‌شده در جدول 2 ارائه شده است. بر

جدول 2. آمارتوصیفی مؤلفه‌های سرزندگی و اشتیاق تحصیلی در دو گروه

انحراف استاندارد	میانگین	مرحله	گروه	متغیر
0/090	9/92	پیش‌آزمون	آزمایش	احساس دیده شدن
2/40	13/24	پس‌آزمون	آزمایش	احساس دیده شدن
0/88	9/88	پیش‌آزمون	کنترل	احساس دیده شدن
0/91	9/93	پس‌آزمون	کنترل	احساس دیده شدن
1/11	10/08	پیش‌آزمون	آزمایش	مفید بودن
2/36	13/12	پس‌آزمون	آزمایش	مفید بودن
2/28	10/72	پیش‌آزمون	کنترل	مفید بودن
1/11	10/20	پس‌آزمون	کنترل	مفید بودن
0/86	16/08	پیش‌آزمون	آزمایش	توانایی مقابله با چالش‌ها
1/52	19/08	پس‌آزمون	آزمایش	توانایی مقابله با چالش‌ها
0/94	16/16	پیش‌آزمون	کنترل	توانایی مقابله با چالش‌ها
0/86	16/20	پس‌آزمون	کنترل	توانایی مقابله با چالش‌ها
0/03	36/08	پیش‌آزمون	آزمایش	سرزندگی تحصیلی
5/46	45/44	پس‌آزمون	آزمایش	سرزندگی تحصیلی
2/69	36/76	پیش‌آزمون	کنترل	سرزندگی تحصیلی
1/70	36/32	پس‌آزمون	کنترل	سرزندگی تحصیلی
0/63	12/64	پیش‌آزمون	آزمایش	رفتاری
0/62	14/16	پس‌آزمون	آزمایش	رفتاری
1/08	12/40	پیش‌آزمون	کنترل	رفتاری
0/96	12/44	پس‌آزمون	کنترل	رفتاری
1/29	11/24	پیش‌آزمون	آزمایش	عاطفی
1/30	13/12	پس‌آزمون	آزمایش	عاطفی
1/37	11/04	پیش‌آزمون	کنترل	عاطفی
1/36	11/12	پس‌آزمون	کنترل	عاطفی
1/33	9/24	پیش‌آزمون	آزمایش	شناختی
1/16	11/88	پس‌آزمون	آزمایش	شناختی
1/41	9/40	پیش‌آزمون	کنترل	شناختی
1/31	9/32	پس‌آزمون	کنترل	شناختی
2/006	33/12	پیش‌آزمون	آزمایش	اشتیاق تحصیلی
1/95	39/16	پس‌آزمون	آزمایش	اشتیاق تحصیلی
2/37	32/84	پیش‌آزمون	کنترل	اشتیاق تحصیلی
2/53	32/88	پس‌آزمون	کنترل	اشتیاق تحصیلی

ملاحظه می‌شود در این آزمون، سطوح احتمال (مقدار P) در کلیه متغیرهای تحقیق بزرگ‌تر از سطح خطا 0/05 است. با توجه به مقدار P و عدم رد فرضیه صفر، توزیع داده‌ها منطبق بر توزیع نرمال قلمداد می‌گردد. در نتیجه، در آزمون فرضیات تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده شده است.

با توجه به نتایج جدول 4، خطای واریانس گروه‌های مطالعه شده همگن و برابر است چون مقدار F به دست آمده برای کلیه متغیرهای پژوهش در سطح اطمینان $P < 0/05$ معنادار نیست. لذا مفروضه همگنی واریانس‌ها برقرار بوده و این پیش‌فرض رد نمی‌شود. همچنین از آزمون ام باکس استفاده شده که نتایج این آزمون بیانگر برقراری این مفروضه است.

نتایج موجود در جدول 5 نشان می‌دهد، با کنترل پیش‌آزمون، میانگین مولفه‌های سرزندگی تحصیلی (احساس دیده شدن، مفید بودن، توانایی مقابله با چالش‌ها) و بر مولفه‌ها رفتاری، عاطفی و شناختی گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون، در سطح خطای 0/05 تفاوت معناداری دارد. آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر مولفه‌های سرزندگی تحصیلی (احساس دیده شدن، مفید بودن، توانایی مقابله با چالش‌ها) در دانش‌آموزان تاثیر دارد و نیز اندازه تاثیر 0/51 بوده، که بیانگر این است که 51% نمرات گروه آزمایش در متغیر احساس دیده شدن را می‌توان به تاثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. اندازه اثر 1/40 است بدین معناست که این نمره گروه آزمایش در متغیر مفید بودن را می‌توان به تاثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. اندازه اثر 1/58 است بدین معناست که این نمره گروه آزمایش در متغیر توانایی مقابله با چالش‌ها را می‌توان به تاثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. اندازه اثر 1/54 است بدین معناست که این نمره گروه آزمایش در متغیر رفتاری را می‌توان به تاثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. اندازه اثر 1/63 است بدین معناست که این نمره گروه آزمایش در متغیر عاطفی را می‌توان به تاثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. اندازه اثر 1/56 است بدین معناست که این نمره گروه آزمایش در متغیر شناختی را می‌توان به تاثیر آموزش

جدول 3. نتایج آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیر	گروه	مرحله	تعداد	آماره z	سطح معناداری
احساس دیده شدن	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/28	0/98
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/44	0/38
مفید بودن	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/542	0/931
	آزمایش	پس‌آزمون	25	1/005	0/265
توانایی مقابله با چالش‌ها	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/55	0/20
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/085	0/09
سرزندگی تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/082	0/052
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/942	0/337
رفتاری	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/088	0/077
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/061	0/072
عاطفی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/35	0/88
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/28	0/98
شناختی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/77	0/66
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/34	0/87
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/35	0/88
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/457	0/855
شناختی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/931	0/542
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/265	1/005
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/968	0/494
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/509	0/822
شناختی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/078	1/274
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/337	0/942
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/585	0/775
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/052	1/351
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/176	1/102
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/942	0/337
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	0/775	0/585
	آزمایش	پس‌آزمون	25	1/351	0/052
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	1/102	0/176
	آزمایش	پس‌آزمون	25	0/09	1/22
اشتیاق تحصیلی	کنترل	پیش‌آزمون	25	1/101	0/169
	آزمایش	پس‌آزمون	25	1/36	0/055

این اساس آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی سرزندگی و اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان اثربخش بوده است.

جدول 4. نتایج آزمون لوین مینی بر پیش فرض تساوی واریانس‌ها

شاخص آماری	لوین	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معناداری
احساس دیده شدن	2/17	1	48	0/10
مفید بودن	2/41	1	48	0/15
توانایی مقابله با چالش‌ها	2/64	1	48	0/13
سرزندگی تحصیلی	0/83	1	48	0/36
رفتاری	1/02	1	48	0/31
عاطفی	0/84	1	48	0/53
شناختی	0/46	1	48	0/50
اشتیاق تحصیلی	0/099	1	48	0/75

جدول 5. نتایج آزمون تحلیل کواریانس چند متغیری مولفه‌های سرزندگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی

مجدور اتا	سطح معناداری	F	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	مولفه
0/51	$P \geq 0/001$	46/82	142/10	1	142/10	احساس دیده شدن
0/40	$P \geq 0/001$	31/05	108/15	1	108/15	مفید بودن
0/58	$P \geq 0/001$	66/06	104/38	1	104/38	توانایی مقابله با چالش‌ها
0/59	$P \geq 0/001$	66/83	1077/20	1	1077/20	کل
0/54	$P \geq 0/001$	54/64	32/05	1	32/05	رفتاری
0/63	$P \geq 0/001$	78/42	43/10	1	43/10	عاطفی
0/56	$P \geq 0/001$	57/40	79/19	1	79/19	شناختی
0/58	$P \geq 0/001$	165/85	446/57	1	446/57	کل

خود ایجاد کنند (پوتواین، کانورس، سایمس و اوسبورن¹، 2011). به طور کلی سرزندگی تحصیلی حاصل از آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی، حس درونی سرزندگی را در دانش‌آموزان ایجاد می‌کند به گونه‌ای که دانش‌آموز قدرت سازندگی بالایی را نسبت به حل مشکلات که در عرصه مداوم و جاری تحصیلی تجربه می‌شوند، می‌یابد (پوتواین، وود و پکران²، 2020). نقش ضروری معلم طراحی آموزشی جهت دستیابی به بالا بردن شایستگی آموزشی دانش‌آموزان است و این طراحی زمانی موفق است که بچه‌ها را در هدف‌های رفتاری سطح پایین یادگیری نگه ندارد (غلامی، زارع و فلاح، 1401). به طور کلی احساس حس درونی سرزندگی تحصیلی، بازتاب سلامت روان شناختی و جسمی فراگیران است که آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی می‌تواند محقق‌کننده چنین شرایطی در دانش‌آموزان باشد. نتایج حاصل از آزمون کواریانس پژوهش نشان داد: با کنترل پیش‌آزمون، میانگین مولفه‌های اشتیاق تحصیلی (رفتاری، عاطفی و شناختی) گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون، در سطح خطای 0/05 تفاوت معناداری دارد. این یافته پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش اخلاقی و طالع پسند (1394)، عابدی و همکاران (1393)، آمادو و همکاران (2014) و زارع و همکاران (2022) است. آموزش مداخلات چندبعدی به دلیل دارا بودن ابعاد انگیزشی - شناختی موجب می‌شود که فراگیر به این نتیجه برسد که محتوای تکالیف درسی برای فردی او مفید است و با انتخاب راهبردهای یادگیری درست بر

مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد.

نتیجه‌گیری و بحث

هدف تحقیق اثربخشی آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان بود. نتایج بیانگر این است که با کنترل پیش‌آزمون، میانگین مولفه‌های سرزندگی تحصیلی (احساس دیده شدن، مفید بودن، توانایی مقابله با چالش‌ها) گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون، در سطح خطای 0/05 تفاوت معناداری دارد. بنابراین؛ فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود. به بیانی دیگر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر مولفه‌های سرزندگی تحصیلی (احساس دیده شدن، مفید بودن، توانایی مقابله با چالش‌ها) در دانش‌آموزان تأثیر دارد. این یافته پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش پوراقرود برده، طالع پسند و رحیمیان بوگر، اورکی و همکاران (1396)، دخت معاریان و همکاران (1394)، اخلاقی و طالع پسند (1394)، زارع (1393)، جدیدی محمدآبادی و همکاران (1399) و آمادو و همکاران (2014) است. در راستای نتایج باید این گونه گفت آموزش برنامه‌ریزی چند بعدی در واقع احساس خودیقینی، کارآزمودگی و انگیزه دانش‌آموزان را برای انجام تکالیف رشدی، شرایط نامناسب و مسایل آینده ترغیب می‌کند و سبب می‌شود دانش‌آموزان با افزایش خوداعتمادی در پیشرفت تحصیلی، پرتوان نمایان شوند و اعتقاد دارند که می‌توانند بر مشکلات فایق آید (الهی و همکاران، 1398). لذا دانش‌آموزانی که این آموزش را دریافت می‌کنند احساس می‌کنند انرژی و نیروی آنها افزایش یافته است و قادر هستند تغییرات مثبتی را در زندگی تحصیلی

1 Putwain, Connors, Symes, & Osborn
2 Putin, Wood and Packran

برنامه‌ریزی در قالب مضامین، نگرش‌ها و مهارت‌های پایه‌ای، فعالیت‌هایی تلفیقی از انعطاف‌پذیری و فرایند کسب سواد هنری، علمی و فناورانه به را در آموزش به‌کار گرفته است. برنامه‌ریزی چند بعدی که توسط معلم در جهت ایجاد انگیزه در فعالیت‌های درسی انجام می‌گیرد، فعالیتی است در جهت راهنمایی، هدایت و مساعدت در امر یادگیری (یوسفی و فتاحی، 1394). لذا در همین راستا و براساس برنامه‌ریزی چند بعدی بیان صریح معلم درباره آنچه که باید یاد گرفته شود. هم‌ورزی متقابل بین معلم و متعلم و در نهایت فعالیتی است که شرایط مساعد و مناسب یادگیری را فراهم می‌سازد و فعالیتی است که برای رشد فراگیران الزامی است و در نهایت زمینه سرزندگی و اشتیاق تحصیلی فراگیران را فراهم می‌سازد. سرانجام پیشنهاد می‌گردد، در جهت آموزش همه جانبه مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی، مدارس به امکانات لازم از قبیل، کتابخانه، سالن مطالعه، به‌خصوص وسایل سمعی و بصری، آزمایشگاه و... مجهز شوند به‌گونه‌ای که دانش‌آموزان و معلمان بتوانند از این امکانات در جهت کامل شدن فرایند آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی استفاده کنند، بی‌شک این دانش‌آموزان یکی از موفق‌ترین دانش‌آموزان بوده و از سرزندگی تحصیلی بالایی برای ادامه تحصیل برخوردار خواهند بود.

یادگیری خود تأکید کند؛ همچنین از راهبردهای دقیق برای ارتباط با مشکلات و انطباق با شرایط تعلیم و تربیت استفاده کند که به موفقیت در زمینه تحصیلی منجر شود (الهی، اقدسی و حسینی نصب، 1398: 31). از طرفی با توجه به اینکه در راستای اصول اولیه مداخلات چندبعدی، فراگیران با تکالیف درگیر می‌شوند و این درگیری‌ها به حل مسئله و یادگیری منجر می‌شود؛ بنابراین؛ بعد از موفقیت در برابر چالش‌های تحصیلی، دانش‌آموزان اشتیاق تحصیلی بیشتری را تجربه می‌کنند. پژوهش حاضر در نهایت نشان داد، آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی بر اشتیاق و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر دارد. 78 درصد از نمرات اشتیاق تحصیلی را می‌توان به تأثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد و نیز 25 درصد نمرات گروه آزمایش سرزندگی تحصیلی را می‌توان به تأثیر آموزش مبتنی بر برنامه‌ریزی چند بعدی نسبت داد. نتایج پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش رشیدی و همکاران (1400)، الهی و همکاران (1398)، پورآقا و همکاران (1396) و زارع (1395) و آمادو و همکاران (2014) است. در راستای نتایج باید این گونه گفت که برنامه‌ریزی چندبعدی در واقع ابزاری قوی در جهت تحقق اهداف آموزشی است، به گونه‌ای که این برنامه‌ریزی ایجاد محیط غنی به به‌کارگیری حداکثر مولفه‌های زندگی برای پرورش و حضور فعال دانش‌آموزان، بنیان‌های هنری، علمی و فناورانه را توجه کر است و بنیان‌های علمی در این

References

- Abedi, Ahmad; Memarian, Azindokht, Shoostari, Mozghan and Golshani-Monzeh, Fereshteh. (2014). Investigating the effectiveness of Martin's multidimensional cognitive - behavioral interventions on the level of academic performance and academic enthusiasm of female high school students in Isfahan. *Quarterly Journal of Educational Psychology*. 0 (32): 79.
- Akhlaqi, Mehri and Talepasand, Siavash. (2015). The effectiveness of multidimensional motivational-cognitive interventions on task value, mastery goal orientation and academic self-efficacy. *Quarterly Journal of Educational Psychology*. 11(36): 129-111.
- Amado, D., Del Villar, F., Miguel Leo, F., Sánchez-Oliva, D., Sánchez-Miguel, P. A. (2014). The Motivation of Physical Education Students. *PLoS ONE*, 9(1): e85275.
- Amouei, Maryam, Abdollahzadeh, Hassan. (2017). The effectiveness of education based on multidimensional curriculum planning on social skills and play behaviors of preschool children in

منابع

- Behshahr. *Quarterly Journal of Research in School and Virtual Learning*, 9(2): 22-9.
- Cho, E., Leen, D., Lee, JH, Bae, BH, and Jeong, SM. (2014). Meaning in life and school adjustment: Testing the mediating effects of problem-focused coping and self-acceptance. *Procedia Soc Behav Sci*, 114(1), 777-781.
- Dehghani Zadeh, Mohammad Hossein, Chari, Masoud Hossein, Moradi, Morteza and Soleimani Khashab, Abbas Ali. (2014). Academic life and perception of family communication patterns and classroom structure. The mediating role of self-efficacy dimensions. *Quarterly Journal of Educational Psychology*. 10(32): 30 – 1.
- Dokht-Memarian, Azin; Abedi, Ahmad; Shoostari, Mojgan and Alipour, Ahmad. (2017). Effectiveness of Martin's multidimensional cognitive-behavioral interventions on academic motivation of third-grade female students in middle school. *Quarterly Journal of New Educational Approaches*. 10(1-1): 121-142.
- Ebrahimi Bakht, Habibollah; Yarahmadi, Yahya; Asadzadeh; Hassan and Ahmadian, Hamzeh.

- (2018). The effectiveness of the educational program on academic performance, academic enthusiasm and academic life of students, *Teaching Research*. 6(2): 182-163.
- Elahi, Amineh; Aghdasi, Ali Naghi and Hosseini Nasab, Seyed Davud. (2019). Comparing the effectiveness of multidimensional cognitive motivational intervention with mindfulness-based stress management training on academic life and goal orientation in students. *Research in School and Virtual Learning*. 7(2-26): 34-21.
- Farajzadeh, Parvin; Ghazanfari, Ahmad; Cherami, Maryam; Sharifi, Tayyebeh. (2010). The effectiveness of psychological capital training on academic procrastination of female student teachers with low academic enthusiasm. *Research in School and Virtual Learning*. 28(4): 31-42.
- Gholami, Azam, Zare, Hossein, and Fallah, Vahid. (1401). The effect of reverse teaching on students' motivation and learning in biology: Investigating the role of gender in the effectiveness of a new method. *Pooyesh in Humanities Education*, 8(26), 1-13.
- Jadidi Mohammadabadi, Akbar, Sarmadi, Mohammad reza, Farajollahi, Mehran, & Zare, Hossin. (2020). Recognition and Analysis of Massive Open Online Courses (MOOCs) Aesthetics for the Sustainable Education., 8(4), 73-86. doi: 10.30473/ee.2020.6921.
- Jennifer A. & Fredricks. (2015). Academic engagement. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 74(1), 31-36.
- Mega, C., Ronconi, L., & De Beni, R. (2014). What makes a good student? How emotions, Motivation, Learning Strategies and Their Epistemological Beliefs: The Mediator Role of Motivation. *Science Education International*, 25(3), 312-331.
- Ovarki, Mohammad, Zare, Hossein, and Attar Qasbeh, Zahra. (2017). The effect of cognitive rehabilitation on working memory and academic achievement of children with math disorders. *Social Cognition* 6(2): 183-167.
- Pant, N., & Srivastava, S. K. (2019). The Impact of Spiritual Intelligence, Gender and Educational Background on Mental Health among College Students. *Journal of religion and health*, 58(1), 87-108.
- Pekrun, R., Cusack, A., Murayama, K., Elliot, A. J., & Thomas, K. (2014). The power of anticipated feedback: Effects on students' achievement goals and achievement emotions. *Learning and Instruction*. (0) 29: 115-124.
- Pouradl, Saeed; Sobhi-Gharamaleki, Nasr-Obassi, Muslim. (2014). Comparison of academic procrastination and academic vitality in students with and without specific learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*. 4(3): 22-38.
- Putwain, D. W., Wood, P., & Pekrun, R. (2021). Achievement emotions and academic achievement: Reciprocal relations and the moderating influence of academic buoyancy. *Journal of Educational Psychology*. Advance online publication.
- Putwain, D. V & Connors, L & Symes, W & Douglas-Osborn. E. (2011). Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? *Anxiety, Stress & Coping*. 1-10.
- Rashidi, Ali; Zandi, Farzad; Yarahmadi, Yahya and Akbari, Maryam (2012). The effectiveness of an educational program based on academic enthusiasm on academic self-defeating behaviors of students in the second year of Ivan High School. *Applied Psychology Scientific Research Quarterly*. 15(9): 57-23.
- Samri-Safa, Jafar; Dashti-Esfahani, Mahla and Pouredel, Mojgan. (2014). Development of an academic life model based on the relationship with the school. Family emotional climate. Motivation. Self-efficacy and academic engagement of students. *Quarterly Journal of Counseling Research*. 20(77).
- Sarah, M., Paul, C., Lisa, K. (2013). Well-being, Academic buoyancy and educational achievement in primary school student. *International Journal of Educational Research*, (62): 239-248.
- Sen, S., Yilmaz, A., & Yurdagül, H. (2014). An Evaluation of the Pattern between Students' self-regulated learning, and motivation contribute to academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 106(1), 121.
- Shabefrooz Akbari, Maryam; Javadi Elmi, Leila; Jangi, Sakineh and Afrooz, Gholamali (2017). The role of academic life and school enthusiasm in preventing students' academic problems. The 4th International Conference on Recent Innovations in Psychology. *Counseling and Behavioral Sciences*. Tehran.
- Syahrani Wahab,., & Iskandar Iskandar, (2020). Teacher's Performance to Maintain Students' Learning Enthusiasm in the Online Learning Condition. *JELITA*, 1(2), 34-44.
- Tarbetsky, A. I., Martin, A. J., & Collie, R. J. (2017). social and emotional competence, and students' academic outcomes 19(8)18-28.
- You, S., Dang, M., & Lim, S. A. (2016). Effects of student perceptions of teachers' motivational behavior on reading, English, and mathematics achievement: The mediating role of domain specific self-efficacy and intrinsic motivation. *Child & Youth Care Forum*, 45(2), 221-240.
- Yousefi, Savareh and Fattahi, Mohammad. (2015). Investigating the effect of multidimensional planning on the growth rate of visual-motor coordination in children of the 5-6-year-old preparatory period in the academic year 2010-2011 in Karaj city. Second National Conference on Sustainable Development in Educational

- Sciences and Psychology. *Social and Cultural Studies*. Tehran.
- Zare, H., Ebrahimiya, K., Sarmadi, M. R., & Masoomifard, M. (2022). Analysis of Education Systems Based on Open Education: Challenges and Opportunities for Learning. *Quarterly of Iranian Distance Education Journal*, 4(2), 71-86. doi: 10.30473/idej.2023.65870.1127.
- Zare, Hossein. (2014). A causal model for predicting the academic achievement of virtual education students: The role of intelligence beliefs, achievement goals and academic emotions. *Quarterly Scientific Research on School and Virtual Learning*, 1(3): 13-8
- Zare, Hossein. (2016). The effect of cognitive training to promote hope on optimism and motivation for achievement of students at Payam Noor University. *Quarterly Scientific Research on School and Virtual Learning*, 4(13): 93-85.